

Əhalinin siyahıyaalınması mühüm dövlət tədbiridir

Muxtar respublikada ailə-nikah, təbii artım, insanların sağlamlığının mühafizəsi və möhkəmləndirilməsi, əhalinin məşğulluq və həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, miqrasiya və sair bu kimi prosesləri özündə birləşdirən demoqrafiya siyasətində məqsəd əhali artımını təmin edən şəraitin yaradılmasıdır.

Bu istiqamətdə aparılan tədbirlərin effektivliyinin öyrənilməsi məqsədilə əhalinin siyahıyaalınması keçirilməkdədir. Siyahıyaalınma hər hansı bir ərazidə yaşayan əhali haqqında demoqrafik, iqtisadi və sosial məzmunlu məlumatların vaxtaşırı toplanması, ümumiləşdirilməsi və təhlili prosesidir. Bu, vahid prinsiplər və proqram əsasında bütün ərazidə, eyni zamanda adbaad, mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilir. Sorğu yolu ilə əldə olunmuş məlumatların ümumiləşdirilmiş yekunlarından iqtisadi təhlillərdə, sosioloji tədqiqatlarda geniş istifadə olunur.

Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınması Birləşmiş Millətlər Təşkilatının tövsiyələrinə uyğun olaraq hər 10 ildən bir keçirilir. Azərbaycan Respublikasında əhalinin birinci milli siyahıyaalınması 1999-cu, ikinci siyahıyaalınması isə 2009-cu ildə keçirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında 1999-cu ildə keçirilmiş siyahıyaalınmada əhalinin sayı 354 min 72 nəfər, 2009-cu ildə isə bu göstərici 398 min 323 nəfər olmuşdur. 2009-cu ildə keçirilmiş siyahıyaalınmada əhalinin 198 min 267 nəfərini və ya 49,8 faizini kişilər, 200 min 56 nəfərini və ya 50,2 faizini isə qadınlar təşkil etmişdir. Əhalinin 115 min 488 nəfəri və ya 29 faizi şəhərlərdə, 282 min 835 nəfəri və ya 71 faizi kəndlərdə məskunlaşmışdır.

İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və sosial sahənin inkişafı üzrə həyata keçirilən tədbirlər demoqrafik proseslərin keyfiyyətə daha yüksək mərhələyə çatmasına imkan yaratmışdır. 2017-ci il may ayının 4-də mühüm hadisə kimi muxtar respublikanın 450 mininci sakini dünyaya göz açmışdır. Bu münasibətlə Doğum Mərkəzində tədbir keçirilmiş, yeni doğulan körpənin valideynlərinə mükafat və hədiyyələr təqdim olunmuşdur.

Son illər əhali artımında müsbət miqrasiya ilə yanaşı, yeni doğulanların sayı əsas rol oynamış, muxtar respublika əhalisinin sayı 1 yanvar 2018-ci il tarixə 452 min 831 nəfər olmuşdur. Müqayisə üçün qeyd edək ki, birinci və ikinci siyahıyaalınma dövrlərində əhalinin sayı 44 min nəfər artdığı halda, son 8 ildə – yəni 2010-cu ildən ötən dövrdə əhalinin sayı 50 min nəfərdən çox artmışdır. Heç şübhəsiz ki, durmadan artan əhali sayı muxtar respublikada əldə olunmuş sosial-iqtisadi inkişafın uğurlu nəticəsidir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıya alınmasının keçirilməsi haqqında” 2016-cı il 7 sentyabr tarixli Fərmanı ilə növbəti siyahıyaalınma 2019-cu il oktyabr ayının 1-dən 10-dək keçiriləcəkdir.

Hər on ildən bir keçirilən siyahıyaalınmalar sosial demoqrafik proseslərin müşahidə olunması və proqnozlaşdırılması üçün geniş imkanlar yaradır. Əhalinin 2009-cu ildə siyahıyaalınmasından keçən dövr ərzində baş vermiş ictimai-siyasi və iqtisadi proseslər demoqrafik vəziyyətə təsir göstərərək əhalinin sayına, yerləşməsinə, sosial-iqtisadi, cins-yaş və digər əlamətlər üzrə tərkibinin dəyişməsinə səbəb olmuşdur. Demoqrafik vəziyyəti öyrənərək əhali haqqında dolğun məlumat almaqla onlardan hesablama və proqnozlar hazırlanaraq elmi praktik işlərdə və

təsərrüfat fəaliyyətində istifadə olunur. Siyahıyaalınma məlumatları həm bütövlükdə ölkə səviyyəsində, həm də muxtar respublikada mühüm əhəmiyyətə malikdir. Belə ki, müxtəlif əlamətlər üzrə əhalinin tərkibinin öyrənilməsi muxtar respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafı üzrə plan və proqramların hazırlanmasında önəmli rol oynayır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında əhalinin siyahıyaalınması üzrə hazırlıq işlərinin görülməsi, onun keçirilməsi, bu sahədə müvafiq nazirlik, komitə, idarə və təşkilatların, şəhər və rayon icra hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyətini əlaqələndirmək məqsədilə 2016-cı il 26 dekabr tarixdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədri tərəfindən “Naxçıvan Muxtar Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasına yardım komissiyasının yaradılması haqqında” Sərəncam imzalanmışdır. Müvafiq sərəncamın icrası istiqamətində Naxçıvan Muxtar Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasına yardım komissiyasının iş planı təsdiq edilmişdir. İş planında yerinə yetiriləcək işlər müəyyənləşdirilmiş, şəhər və rayon İcra hakimiyyətlərində əhalinin siyahıyaalınmasına yardım komissiyaları yaradılmış, icraya məsul orqanlara konkret tapşırıqlar verilmişdir.

Mühüm dövlət tədbirinin əsas icraçısı kimi əhalinin siyahıyaalınması ilə bağlı hazırlıq işlərinin görülməsi və onun keçirilməsi, yekunlarının işlənilməsi, nəticələrinin dərc edilərək yayılması Dövlət Statistika Komitəsinə həvalə olunmuşdur. Hazırda bu istiqamətdə işlərin görülməsi, iş planına uyğun olaraq təqvim üzrə həyata keçirilməkdədir.